

TURKEY RIGHTS MONITOR

Sayı 146 | 3-9 Nisan 2023

(İlgili kaynakların linkleri İngilizce versiyonda yer almaktadır.)

KEYFİ GÖZALTI VE TUTUKLAMALAR

Hafta boyunca savcılar en az 105 kişi hakkında Gülen hareketiyle irtibatlı oldukları gerekçesiyle gözaltı kararı verdi. Birleşmiş Milletler Keyfi Tutuklama Çalışma Grubu (WGAD) tarafından Ekim 2020'de yayımlanan bir görüş belgesinde söz konusu grupla bağlantılı olduğu iddia edilen kişilerin geniş çaplı ve sistematik olarak hürriyetinden mahrum bırakılmasının insanlığa karşı suç teşkil edebileceği belirtildi. Derneğimiz 15 Temmuz darbe girişiminden bu yana gerçekleşen Gülen hareketi bağlantılı toplu gözaltı uygulamalarını detaylı bir veritabanı vasıtasıyla sistematik olarak kayda geçirmektedir.

ZORLA KAYBEDİLMELER

Hafta boyunca, 2016-2018 yılları arasındaki olağanüstü hal döneminde görevinden ihraç edilen ve 6 Ağustos 2019 tarihinde ortadan kaybolduğu ihbar edilen eski kamu çalışanı Yusuf Bilge Tunç'tan bir haber alınamadı. Tunç'un ortadan kaybolması 2016 yılından bu yana yaşanan ve Türk hükümetinin dahil olduğuna dair güçlü bulgular içeren bir dizi zorla kaybedilme vakasının son örneklerinden biri oldu.

TOPLANTI VE ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

3 Nisan: Samsun'daki bir mahkeme, Haziran 2013'te katıldıkları bir gösteri nedeniyle 39 kişiye 10 ay ila 3 yıl 1 ay 15 gün arasında değişen hapis cezaları verdi.

3 Nisan: Şırnak Valiliği, il sınırları içerisinde her türlü açık hava toplantı ve gösterisini iki gün boyunca yasakladı.

4 Nisan: Şanlıurfa'da Yeşil Sol Parti binası açılışına müdahale eden jandarmalar yedi kişiyi gözaltına aldı.

4 Nisan: İstanbul'da adliye binası önünde düzenlenen gösteriye müdahale eden polis en az 25 kişiyi gözaltına aldı.

4 Nisan: Hatay'da hükümetin depremle ilgili yönetimine karşı düzenlenen bir gösteriye müdahale eden jandarmalar 20 kişiyi gözaltına aldı.

4 Nisan: İstanbul'da polis beş kişiyi bir gösteriye katılımları nedeniyle gözaltına aldı.

4 Nisan: İstanbul'daki bir kaymakamlık, ilçe sınırları içerisinde her türlü açık hava toplantı ve gösterisini bir gün boyunca yasakladı.

5 Nisan: İstanbul'daki bir mahkeme, katıldıkları bir gösteri nedeniyle yargılanan eski HDP milletvekilleri Levent Tüzel ve Sebahat Tuncel'in beraatına hükmetti.

8 Nisan: İstanbul'da zorla kaybedilme mağdurlarıyla ilgili farkındalık oluşturmak için düzenlenen bir gösteriye müdahale eden polis 15 aktivisti gözaltına aldı.

8 Nisan: Muğla'da çimento fabrikası inşa edilmesi planlarına karşı gösteri düzenleyen yerel halka müdahale eden jandarmalar 11 kişiyi gözaltına aldı.

İFADE VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

4 Nisan: Rize savcıları, hükümetin deprem yönetimine karşı eleştiriler içeren bir pankart nedeniyle sol görüşlü parti yöneticileri Hasan Zorlucan ve Kamil Çavuşoğlu hakkında soruşturma başlattı.

4 Nisan: İstanbul'da polis, bir sokak röportajı sırasında cumhurbaşkanına hakaret ettiği gerekçesiyle bir kişiyi

gözüne aldı. Gözüne alınan kişi daha sonra ev hapsi tedbiriyle serbest bırakıldı.

4 Nisan: İstanbul'daki bir mahkeme, bir ırkçı saldırı olayını haberleştirdiği için yargılanan gazeteci Görkem Kınacı'nın beraatına hükmetti.

5 Nisan: Karabük'te polis, muhabir Ali Sencer Arslan'ı soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlamasıyla gözüne aldı. İlde bir nehirden şüpheli şekilde ölü bulunan 17 yaşındaki Gabonlu üniversite öğrencisinin son anlarını gösteren güvenlik kamerası görüntülerini yayınladığı için gözüne alınan Arslan aynı gün serbest bırakıldı.

5 Nisan: İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), deprem bölgelerinde yeniden inşa sürecinin çok hızlı şekilde bitirilmesine imkan tanıyan cumhurbaşkanlığı kararnamesini eleştiren açıklaması nedeniyle üniversitenin şehir planlama bölüm başkanı Funda Yirmibeşoğlu'nun işine son verdi.

5 Nisan: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), hükümet politikalarının eleştirildiği programlar nedeniyle Fox TV, Tele 1 ve Halk TV kanallarına para cezaları verdi.

5 Nisan: İstanbul'daki bir mahkeme, sosyal medyada cumhurbaşkanına hakaret ettiği suçlamasıyla yargılanan şarkıcı Yeşim Salkım'ın beraatına hükmetti.

6 Nisan: İstanbul'daki bir ağır ceza mahkemesinin hakimleri, Mustafa Bal adlı bir avukat hakkında duruşmada sarf ettiği sözler nedeniyle mahkemeye "hakaret" suçlamasıyla suç duyurusunda bulundu. Gülen hareketiyle bağlantılı olma suçlamasıyla yargılanan ve Haziran 2022'de cezaevinde kalp krizi geçirerek hayatını kaybeden akademisyen Tuğrul Özşengül'e vekalet eden avukat Bal, suç duyurusuna konu olan sözlerinde Özşengül'ün kalp rahatsızlığına rağmen tutukluluğunun devam ettirilmesini eleştirmişti.

6 Nisan: Bursa'daki bir mahkeme, HDP il yöneticisi Ceylan Erol Erdoğan'ı terör örgütü propagandası yapma suçlamasıyla 1 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum etti.

6 Nisan: Antalya'da polis, Nevruz kutlamaları sırasında atılan sloganlar nedeniyle altı kişiyi gözüne aldı.

6 Nisan: İstanbul savcılığı, bir ilçe belediyesinin toplu konutlarına ilişkin haberi nedeniyle gazeteci İsmail Arı hakkında dezenformasyon yayma suçlamasıyla soruşturma

başlattı. Arı soruşturma kapsamında polis tarafından ifadeye çağırıldı.

6 Nisan: Diyarbakır'daki bir mahkeme, Kürt azınlığa ilişkin yayın yapan Etkin haber ajansı (ETHA) tarafından kullanılan bir web sayfasına erişim engeli getirdi.

7 Nisan: İzmir'de polis, marketlerdeki ürünlerin yüksek fiyatlarından cumhurbaşkanını sorumlu tutan etiketler dizayn eden Mahir Akkoyun adlı kişiyi gözüne aldı. Cumhurbaşkanına hakaret etmekle suçlanan Akkoyun aynı gün içinde serbest bırakıldı.

7 Nisan: Diyarbakır savcılığı, yerel bir enerji şirketine ilişkin haber yapan gazeteci Cengiz Özbasar hakkında soruşturma başlattı. Soruşturma kapsamında Özbasar polis tarafından ifadeye çağırıldı.

7 Nisan: Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarının uygulanmasına ilişkin raporunda Türkiye'nin ifade ve basın özgürlüğüne ilişkin kararları yerine getirmedeğini vurguladı.

8 Nisan: Samsun savcılığı, 15 yaşındaki bir çocuk hakkında sosyal medya paylaşımları nedeniyle soruşturma başlattı.

YARGI BAĞIMSIZLIĞI VE HUKUK DEVLETİ

6 Nisan: İstanbul'daki bir ağır ceza mahkemesinin hakimleri, Mustafa Bal adlı bir avukat hakkında duruşmada sarf ettiği sözler nedeniyle mahkemeye "hakaret" suçlamasıyla suç duyurusunda bulundu. Gülen hareketiyle bağlantılı olma suçlamasıyla yargılanan ve Haziran 2022'de cezaevinde kalp krizi geçirerek hayatını kaybeden akademisyen Tuğrul Özşengül'e vekalet eden avukat Bal, suç duyurusuna konu olan sözlerinde Özşengül'ün kalp rahatsızlığına rağmen tutukluluğunun devam ettirilmesini eleştirmişti.

7 Nisan: Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarının uygulanmasına ilişkin raporunda Türkiye'nin ifade ve basın özgürlüğüne ilişkin kararları yerine getirmedeğini vurguladı.

KÜRT AZINLIK

3 Nisan: Muğla'da üç Kürt inşaat işçisi aralarında Kürtçe konuştukları için ırkçı saldırıya uğradı ve yaralandı.

3 Nisan: Bursa'da ırkçı bir grup Diyarbakır plakalı bir araca fiziksel saldırıda bulundu.

6 Nisan: HDP milletvekili Remziye Tosun tarafından TBMM'de sunulan bir soru önergesinde İzmir'deki bir cezaevinde tutulan üç mahkumun Kürtçe kitaplar yazdıkları gerekçesiyle tek kişilik hücrelere konduğu iddia edildi.

6 Nisan: Bursa'daki bir mahkeme, HDP il yöneticisi Ceylan Erol Erdoğan'ı terör örgütü propagandası yapma suçlamasıyla 1 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum etti.

6 Nisan: Diyarbakır'daki bir mahkeme, Kürt azınlığa ilişkin yayın yapan Etkin haber ajansı (ETHA) tarafından kullanılan bir web sayfasına erişim engeli getirdi.

CEZAEVİ KOŞULLARI

4 Nisan: Fikret Erden adlı bir mahkumun Kahramanmaraş'taki deprem sırasında kolundan yaralandığı ve tedavi edilmeden başka bir cezaevine nakledildiği duyuruldu.

9 Nisan: Antalya'daki bir cezaevinde güvenlik kameralarının banyo ve tuvaletleri de görüntülediği duyuruldu.

MÜLTECİLER VE GÖÇMENLER

5 Nisan: Karabük'te önceki hafta bir nehirde ölü bulunan Jeannah Danys Dinabongho Ibouanga isimli 17 yaşındaki Gabonlu üniversite öğrencisinin sokakta çıplak ayakla koşarken görüldüğü yeni görüntüler ortaya çıktı. Konuya ilişkin bazı yayınlarda Ibouanga'nın ırkçı bir saldırının kurbanı olmuş olabileceği öne sürüldü. İnsan hakları savunucuları ve Gabon'un Ankara Büyükelçiliği için çalışan bir avukat, Ibouanga'nın ölümüyle ilgili olarak etkili bir soruşturma yürütülmediğini ifade ederek yerel savcılığı eleştirdi. Yeni ortaya çıkan görüntüyü bulan ve yayınlayan Ali Sencer Arslan isimli muhabir, soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlamasıyla Karabük polisi tarafından kısa süreli olarak gözaltına alındı.

7 Nisan: Kilis'te 9 yaşındaki bir kız çocuğunun ölü bedeni bulundu. Çocuğu cinsel istismara maruz bıraktığı ve öldürdüğü suçlamasıyla iki kişi gözaltına alındı.

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE

5 Nisan: Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International) ve İnsan Haklarını İzleme Örgütü (HRW) tarafından ortaklaşa yayımlanan bir raporda, Türk polisi ve silahlı güçleri deprem bölgelerinde ilan edilen olağanüstü hali yağmacı olduğu iddia edilen kişilere yönelik işkence yetkisi olarak kullanmakla suçlandı.

6 Nisan: HDP milletvekili Remziye Tosun tarafından TBMM'de sunulan bir soru önergesinde İzmir'deki bir cezaevinde tutulan üç mahkumun Kürtçe kitaplar yazdıkları gerekçesiyle tek kişilik hücrelere konduğu iddia edildi.

6 Nisan: İzmir'deki bir cezaevinde gardiyanlar, başka bir cezaevinden nakli sırasında çıplak arama uygulamasına direnen İbrahim Aşkan isimli mahkuma fiziksel saldırıda bulundu. Aşkan'ın daha sonra tek kişilik hücreye gönderildiği, kendisine nevresim verilmediği ve yaşananları anlattığı telefon görüşmesinin yarıda kesildiği duyuruldu.

6 Nisan: Diyarbakır'daki bir cezaevi yönetimi, Neşe Toprak adlı mahkumun Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle yazdığı bir mektuba "sakıncalı" olduğu gerekçesiyle el koydu.

8 Nisan: Van'da polis, gözaltına alınan 17 yaşındaki bir kız çocuğuna çıplak arama uygulaması yaptı.

SINIR ÖTESİ KÖTÜ MUAMELE

7 Nisan: Freedom House adlı kuruluş tarafından sınır ötesi kötü muameleyle ilişkin olarak yayımlanan bir raporda Türkiye makamlarının 2014 yılından bu yana ülke dışındaki vatandaşları hedef alan 132 direkt ve fiziksel kötü muamele vakasından sorumlu olduğu açıklandı. Raporda söz konusu sayının dünyadaki toplam vaka sayısının yüzde 15'ine tekabül ettiği ve Türkiye'nin bu alanda dünyada ikinci sırada yer aldığı belirtildi.

KADIN HAKLARI

7 Nisan: Türkiye'de yerleşik bir kadın hakları örgütü tarafından Mart ayında en az 23 kadının erkekler tarafından öldürüldüğü ve 19 kadının şüpheli şartlarda hayatını kaybettiği duyuruldu.